

Tekst en fotografie: Éva Kovács

Hoe lang gaat een tuin mee?

Tegenwoordig is het niet vanzelfsprekend dat tuinen lang meegaan. Bij kleine tuinen die in feite niet veel meer zijn dan een terras, is dat zeker het geval. Hier is zelden plaats voor permanente beplanting en ondanks dat bomen door een snoeiregime klein zouden kunnen blijven, zijn ze meestal niet welkom. Bomen kun je immers niet ‘overschilderen’ als een nieuwe trend daar om vraagt. Bij zulke terrastuinen is het ook niet relevant hoe lang ze meegaan. Bij ‘echte’ tuinen is het houdbaarheidsgehalte sterk gekoppeld aan het juiste ontwerp.

Ontwerp en onderhoud

Een praktische indeling, op elkaar afgestemde materialen en een zorgvuldige plantenkeuze zorgen ervoor dat de tuin goed functioneert en dat deze mooi is om te zien. Even belangrijk is dat tuinen toegesneden zijn op hun specifieke gebruikers en hun specifieke plek. Eenheid met het gebouw, qua sfeer en qua belijning, brengt samenhang en rust en er is dan geen of minder behoefte aan veranderingen. Zo'n tuin kan waardig oud worden. Bomen spelen een cruciale rol. Als de juiste soorten op de juiste plaats staan, is de kans groot dat niet alleen de boom, maar ook de tuin langer meegaat.

Maar zelfs als een tuin goed ontworpen is met de juiste ruimtelijke indeling en materialen, zal hij bij gebrek aan onderhoud spoedig in verval raken. Onderhoudsarme tuinontwerpen zijn niet aan te slepen. Toch beseft niet iedereen dat onderhoudsarm niet hetzelfde is als onderhoudsvrij. Jammer dat het ontbreken van voldoende kennis over planten bij velen het plezier van tuinieren bederft. Dit maakt tuin en tuinier even kwetsbaar. Het zou zeker helpen als de populaire media meer aandacht zouden schenken aan plantenkennis en onderhoudsaspecten en niet alleen aan beeldvorming zouden doen.

De ouder wordende tuinier moet ook leren anticiperen op het onderhoud. In een juist ontworpen tuin is het dan vaak voldoende om alleen de intensief onderhoud vragende vlakken aan te passen. Dan kunnen de waardevolle, structurele elementen, zoals volwassen houtige gewassen, hagen, terrassen en padenstelsels blijven bestaan. Het onderhoud van een vereenvoudigde beplanting is ook gemakkelijker aan derden over te dragen. Zo krijgt een gevestigde tuin meer kansen en kan men langer van zijn tuin genieten.

Groen op leeftijd extra kwetsbaar

Vooraf bomen hebben er baat bij, dat een tuin langer meegaat. Het betekent niet dat de tuin dicht mag groeien, maar volwassen bomen bepalen in sterke mate de sfeer van de tuin. Ze geven bovendien beslotenheid en beschutting. Helaas hebben bomen niet het eeuwige leven. Grote openbare en particuliere tuinen op leeftijd kampen vaak met dit probleem. Gelukkig zorgen de bewakers van de groene erfenis (onder andere onze Nederlandse Tuinenstichting) ervoor dat oude, waardevolle tuinen kunnen blijven bestaan. Naast de paden- en bomenstructuur probeert men dan ook de historische en landschappelijke context te behouden. Een bepaalde historische periode aan een complexe tuin toekennen is een moeilijke taak, minder gemakkelijk dan paden en zichtlijnen herstellen of vijvers uitbaggeren. Een juiste keuze tussen reconstructie, renovatie of een nieuwe aanpak vraagt veel kennis en verantwoordelijkheid en maakt groen op leeftijd extra kwetsbaar.

Inspanning en respect

De historisch niet waardevolle, doch zeer belangrijke openbare groene ruimtes kampen niet alleen met veroudering. Het verminderde onderhoud enerzijds en de vreemde idee dat met openbaar groen alles mag anderzijds, zijn de andere zwakke plekken. Vandalisme, afval, de hondenpoepkwesie en olifantenpaadjes getuigen van maatschappelijk gedrag dat om verbetering vraagt, door meer dan natuureducatie alleen.

Het is goed zichtbaar, dat het bestaan van een tuin sterk afhankelijk is van de kwaliteit van het onderhoud en het ontwerp en het collectief bewustzijn over de groene waarden. Het doet er niet toe of het particuliere of openbare tuinen betreft, en of het ontwerp en het onderhoud door professionelen of door liefhebbers is uitgevoerd. Iedereen zou goed moeten beseffen dat de tuin een kwetsbaar goed is, dat alleen met niet-aflatende inspanning en een respectvolle benadering zijn status als tuin behouden kan.